

UNIwersytet
Opolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTITUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
wpia@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

Dr hab. Paweł Sobczyk, prof. UO

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr Anny Tuni

1. Podstawa sporządzenia recenzji

Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów, na podstawie art. 18a ust. 5 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.), 2 czerwca 2015 r. powołała mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Anny Tuni w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie prawo.

O decyzji Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów zostałem poinformowany w piśmie Dziekana Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL ks. dr. hab. Piotra Stanisza, prof. KUL z 30 czerwca 2015 r. Dokumentację i dorobek naukowy Habilitantki otrzymałem 14 sierpnia 2015 r.

W związku z powyższym przedkładałem recenzję w wersji papierowej i elektronicznej, zgodnie z art. 18a ust. 7 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

2. Życiorys naukowy Habilitantki

Dr Anna Tunia ukończyła jednolite studia magisterskie z zakresu prawa kanonicznego a następnie prawa na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. 10 maja 2000 r. otrzymała dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu magistra prawa kanonicznego, na podstawie pracy magisterskiej pt. *Forma kanoniczna a skutki cywilne małżeństw zawieranych w trybie art. 1 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*. Natomiast 28 marca 2001 r. dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu magistra prawa, na podstawie pracy magisterskiej pt. *Rola duchownego w procesie zawierania małżeństwa*

UNIwersytet
OPolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTITUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
wpia@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

kanonicznego ze skutkami cywilnymi. Ponadto studia z zakresu prawa kanonicznego Habilitantka uwieńczyła 19 czerwca 2000 r. uzyskaniem tytułu licencjata prawa kanonicznego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

5 grudnia 2006 r. Anna Tunia uzyskała stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa, nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa w prawie polskim*, napisanej pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Henryka Misztala.

Habilitantka odbyła także studia podyplomowe z pedagogiki w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, otrzymując 5 maja 2004 r. dyplom potwierdzający ukończenie studiów podyplomowych uprawniający do wykonywania zawodu nauczyciela.

3. Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Z dokumentacji przedłożonej w postępowaniu habilitacyjnym wynika, iż dr Anna Tunia wskazała jako „osiągnięcie naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktorskiego, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej” (w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki) monografię pt. *Recepcja prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie polskim*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015. Lektura i analiza głównego osiągnięcia naukowego pozwalają na sformułowanie następujących uwag ogólnych, szczegółowych i konkluzji.

Oceniana monografia stanowi prezentację badań podjętych przez dr Annę Tunię nad zagadnieniem recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w polskim porządku prawnym. Autorka, jako magister prawa kanonicznego, magister prawa oraz doktor nauk prawnych, interdyscyplinarne badania prowadziła przez wiele lat, publikując ich częściowe wyniki. Kwintesencją tych wieloletnich badań jest przedłożona w postępowaniu habilitacyjnym monografia, której celem jest ustalenie możliwie wszystkich przypadków recepcji prawa

związków wyznaniowych, dokonanie ich klasyfikacji oraz oceny zasadności ich zastosowania (str. 17-18).

Zadanie wyznaczone tytułem pracy nie było łatwe z kilku powodów. Za pierwszy – podstawowy uważam brak tego typu opracowania w języku polskim, co jednocześnie uzasadnia podjęcie badań i ich uwieńczenie w postaci publikacji. Drugim powodem jest niezwykle szeroki zakres przedmiotowy prowadzonych badań. Autorka, jak wynika chociażby z systematyki ogólnej rozprawy, nie ograniczyła się do jednej czy kilku wybranych gałęzi prawa, ale przeprowadziła badania kompleksowe obejmujące prawo administracyjne, prawo karne, prawo podatkowe oraz prawo ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, prawo cywilne i prawo pracy. Za trzeci powód, dla którego napisanie tego dzieła uważam za trudne, jest konieczność znajomości i operowania siatką pojęciową prawa polskiego i prawa wewnętrznego związków wyznaniowych. Ukończenie studiów z zakresu prawa kanonicznego (Kościoła katolickiego) oraz studiów prawniczych predestynowały Habilitantkę do prowadzenia tego typu badań, jak mało kogo w Polsce. Nie uprzedzając konkluzji oceny monografii, należy stwierdzić, iż jakość dzieła potwierdza sensowność studiów *utriusque iuris* w przypadku podejmowania badań na styku prawa polskiego i prawa wewnętrznego związków wyznaniowych.

Mając powyższe na uwadze za kontrowersyjną uważam jednak tezę pracy, która brzmi: „Założeniem (tezą) monografii jest twierdzenie, że recepcja prawa wewnętrznego związków wyznaniowych do państwowego porządku prawnego jest – co do zasady – zjawiskiem niekorzystnym z punktu widzenia prawidłowości stanowienia prawa przez organy państwowe. Od tej zasady dopuszcza się jednak wyjątki“ (str. 18). Kontrowersje – w mojej ocenie – mogą bowiem dotyczyć niezbyt precyzyjnego rozróżnienia – w bardzo ogólnym wstępie pracy – zjawiska recepcji w prawie od jednego z jej elementów, jakim jest wskazana przez Habilitantkę prawidłowość stanowienia prawa przez organy państwowe. Negatywna ocena recepcji (w postaci tezy pracy), która jak pisze Habilitantka, jest zjawiskiem powszechnodziejowym, z punktu widzenia działalności prawotwórczej państwa, już na pierwszych stronach Jej dzieła mogła bowiem negatywnie wpłynąć na rozważania w niej zawarte i na ocenę samego (całego) zjawiska recepcji. Tak jednak się nie stało, chociaż w co najmniej kilku miejscach pracy rozróżnienie i w związku z tym ocena recepcji jako zjawiska oraz stanowienia prawa przez

UNIwersytet
Opolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTITUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
wpia@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

organy państwowe jako elementu recepcji jest nieostre (tak np. w „Zakończeniu“). Jak wynika z przeprowadzonych rozważań i ich podsumowania, Autorka pozytywnie ocenia recepcję prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie karnym i prawie administracyjnym, tzn. w przepisach regulujących status prawny wydziałów nauk kościelnych na uniwersytetach państwowych i w przepisach dotyczących zatrudniania nauczycieli religii. Z negatywną oceną spotkała się natomiast recepcja we wszystkich sytuacjach związanych z zawieraniem małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej oraz tworzenie różnorodnych enklaw szkolnictwa wyższego usytuowanych poza systemem publicznym, korzystających na zasadzie przywileju i przy zastosowaniu recypowanych przepisów wewnątrzkościelnych z uprawnień szkół publicznych, działających poza nadzorem i w sposób niekonkurencyjny. Te niezwykle trafne, a zarazem radykalne oceny, poparte jednak starannymi badaniami budzą szacunek i prowokują do dyskusji, na którą forma recenzji w postępowaniu habilitacyjnym nie pozwala. Habilitantka nie unika krytycznych ocen, zarówno pod adresem prawodawcy (np. kwestia podstawy programowej nauczania religii) jak i Sądu Najwyższego (np. kwestia reprezentacji organów kościelnych osób prawnych w obrocie cywilnoprawnym) uzasadniając jednak swoje stanowisko. Oczywiście, Autorka mogła na łamach swojego dzieła sformułować bardziej szczegółowe uwagi i postulaty *de lege ferenda*, ale wtedy recenzent miałby jeszcze bardziej ograniczone możliwości krytyki dzieła.

Odnieść należy się jeszcze do kwestii zasadniczej, a mianowicie wpływu recepcji na proces stanowienia prawa przez instytucje państwowe. Kwestią, która budzi pewien niedosyt po lekturze publikacji jest ocena zjawiska recepcji. Autorka dużo uwagi poświęciła ukazaniu recepcji prawa jako zjawiska powszechnodziejowego (najobszerniejszy w monografii rozdział drugi). Można zatem było oczekiwać, iż szczegółowe rozważania dotyczące recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie polskim zawarte w pięciu rozdziałach (od czwartego do ósmego), będą stanowiły chronologiczną i materialną kontynuację tych wywodów. Tak jednak w mojej ocenie się nie stało. Akcenty badawcze zostały przesunięte na realizację założenia (tezy) pracy.

Biorąc po uwagę hierarchię źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce, Autorka słusznie wskazała na art. 25 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. jako podstawę tytułowej recepcji. Z przepisu tego wynika bowiem,

że „stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego”. W odniesieniu do recepcji przepisów prawa związków wyznaniowych w prawie polskim, ta konstytucyjna zasada kreuje regułę nieskuteczności przepisów wewnątrzkonfesyjnych w obszarze prawa państwowego oraz norm państwowych na płaszczyźnie prawa związków wyznaniowych. Od powyższej reguły dopuszczalne są jednak wyjątki polegające na możliwości uznania – w określonych przypadkach – przepisów wewnątrzwyznaniowych (kanonicznych) w państwowym porządku prawnym. Wskazanie konstytucyjnej zasady naczelnej, określającej relacje państwo-kościół, jako podstawy prawnej recepcji uznać należy za słuszne także ze względu na to, że problem stosowania w państwowym porządku prawnym norm prawa wewnętrznego związków wyznaniowych jest determinowany rodzajem relacji istniejących między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi (por. str. 133 i n.).

Na gruncie polskiej ustawy zasadniczej, poza przywołanym powyżej art. 25 ust. 3 Konstytucji, istotne znaczenie dla tytułowej problematyki mają także przepisy określające formy regulacji stosunków między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Dlatego też dobrze, że Habilitantka odniosła się do problemów wynikających zarówno z treści art. 25 ust. 4 i 5 Konstytucji RP, jak i problemów z ich stosowaniem. Wskazała przy tym, co w pełni podzielałam, iż na gruncie prawa polskiego może być stosowana recepcja normatywna i terminologiczna, przy czym może ona mieć jedynie charakter częściowy i zamierzony (por. str. 154 i poprzedzające ją rozważania).

Szczegółowa lektura dzieła pozwala stwierdzić, iż w wyniku przeprowadzonych badań, Habilitantka odnalazła w prawie polskim dwadzieścia trzy przypadki recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych do państwowego porządku prawnego. Typologia recepcji prawa, przeprowadzona w rozdziale pierwszym pozwoliła na wyróżnienie siedemnastu przypadków recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych do państwowego porządku prawnego o charakterze normatywnym oraz sześciu przypadków recepcji terminologicznej. Autorka monografii dostrzegła także trzy przypadki istnienia zjawiska fikcji

UNIwersytet
Opolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTITUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
wpia@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

receptji prawnej. Wyniki te potwierdzają celowość podjętych badań oraz pozwalają na sformułowanie licznych postulatów pod adresem prawodawcy państwowego.

Krótki fragment oceny głównego osiągnięcia naukowego dr Anny Tuni wypada poświęcić strukturze monografii, składającej się ze wstępu, ośmiu rozdziałów i zakończenia. Ta zasadnicza część publikacji została poprzedzona spisem treści i wykazem skrótów, zaś po niej następuje bibliografia i streszczenie w języku angielskim. Taki układ nie budzi wątpliwości i zastrzeżeń, chociaż jego zawartość pozwala na sformułowanie kilku krytycznych uwag. Wstęp – w stosunku do obszernej zasadniczej części dzieła – jest niezwykle krótki. Zawiera wprowadzenie wszystkie podstawowe i wymagane w tego typu publikacjach elementy, niemniej – w ocenie recenzenta – Autorka mogła nieco więcej uwagi poświęcić wprowadzeniu w problematykę, trudnościom badawczym, czy też wynikom dotychczasowych badań. Rezygnacja z rozdziału drugiego, ukazującego recepcję prawa jako zjawiska powszechnodziejowego (o czym poniżej) pozwoliłaby na odniesienie się do tych zagadnień we wstępie. Ponadto charakterystyka treści poszczególnych rozdziałów sprowadza się do określenia ich zakresu przedmiotowego poprzez wskazanie gałęzi / dyscypliny prawa, której recepcja będzie dotyczyła.

Osiem rozdziałów, na które została podzielona monografia, tworzy *de facto* jej dwie części. Na pierwszą składają się rozważania zawarte w trzech pierwszych rozdziałach, dotyczące zagadnień teoretycznoprawnych, recepcji jako zjawiska powszechnodziejowego i podstaw prawnych recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie III Rzeczypospolitej. Rozdziały pierwszy i trzeci uważam za ważne, interesujące, a przede wszystkim kluczowe dla dalszych rozważań. Zdecydowanie najdłuższy w całej monografii rozdział drugi powinien zostać pominięty, a główne jego wątki, zawarte przede wszystkim we wnioskach, powinny zostać wykorzystane we wstępie. Problematyka podjęta przez Habilitantkę w tym rozdziale, chociaż stanowi ciekawie i dobrze napisane kompendium, była już przedmiotem wielu opracowań, nie wnosi nic nowego do nauki i nie uzasadnia konieczności podjęcia badań, gdyż to Autorka bardzo dobrze uczyniła we wstępie. Ta część opracowania nie stała się także bazą dla wpisania w kontekst dziejowy rozważań zawartych w kolejnych rozdziałach pracy, o czym wspomniałem powyżej.

Drugą część pracy tworzą rozdziały od czwartego do ósmego, w których dr Anna Tunia dokonała analizy zjawiska recepcji prawa własnego związków wyznaniowych w prawie polskim. Obejmują one sześć obszarów prawa polskiego (ze względu na analogie występujące między prawem podatkowym a prawem ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego zostały one pomieszczone w jednym rozdziale), w których dostrzeżono zjawisko recepcji prawa własnego związków wyznaniowych. Autorka w analizowanych gałęziach / dyscyplinach prawa odnotowała łącznie dwadzieścia trzy przypadki recepcji prawa wewnętrznego związków wyznaniowych do państwowego porządku prawnego, o czym szerzej powyżej.

Wyniki badań zamieszczone w tych rozdziałach w pełni uzasadniają podjęcie tematu, a wnioski sformułowane zarówno w podsumowaniu każdego z nich, jak i w zakończeniu publikacji są niezwykle trafne, z drobnymi wyjątkami.

Pragnę zwrócić uwagę, iż recenzentami wydawniczymi monografii przedłożonej w postępowaniu habilitacyjnym przez dr Annę Tunię są specjaliści zajmujący się w swoich badaniach prawem kanonicznym i prawem wyznaniowym: prof. nadzw. dr hab. Piotr Steczkowski (UR) i prof. nadzw. dr hab. Andrzej Szymański (UO). Jest to – w mojej ocenie – kolejne potwierdzenie wysokiej jakości dzieła wskazanego w postępowaniu habilitacyjnym.

Przechodząc do konkluzji należy stwierdzić, iż wybór tematu badań, przyjęte założenia i metody, wskazane cele i teza pracy oraz sposób ich realizacji przy właściwym doborze i wykorzystaniu źródeł i literatury przedmiotu wpływają na pozytywną ocenę dzieła. Monografię dr Anny Tuni pt. *Recepcja prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie polskim*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015 jest osiągnięciem naukowym, które stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej.

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Poza przywołaną powyżej i ocenioną monografią *Recepcja prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie polskim*, dr Anna Tunia wskazała znaczący dorobek naukowy obejmujący sześćdziesiąt publikacji. Rzetelna i szczegółowa ocena sześciu publikacji

UNIwersytet
Opolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTITUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
wpia@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

książkowych (w tym dwóch monografii i czterech monografii wieloautorskich), osiemnastu artykułów w recenzowanych pracach zbiorowych, jedenastu artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych, jednej recenzji w recenzowanym czasopiśmie naukowym, trzynastu sprawozdań w recenzowanych czasopismach naukowych oraz jedenastu haseł w recenzowanych leksykonach naukowych nie jest możliwa w recenzji sporządzanej na potrzeby postępowania habilitacyjnego. Większość z tych publikacji została poddana recenzjom wydawniczym, a miejsce ich publikacji, ich recenzje w czasopismach naukowych oraz liczba cytowań w polskiej literaturze prawniczej doskonale odzwierciedlają jakość dorobku naukowego.

Wyniki swoich badań naukowych dr Anna Tunia publikowała w profesjonalnych wydawnictwach (m.in.: Wydawnictwo C.H. Beck, Wydawnictwo Adam Marszałek, Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo Towarzystwo Naukowe KUL, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie) oraz w renomowanych czasopismach prawniczych (m.in.: Studia z Prawa Wyznaniowego, Przegląd Prawa Wyznaniowego, Opolskie Studia Administracyjno-Prawne, Roczniki Nauk Prawnych, Studia Prawnicze KUL, Przegląd Prawno-Ekonomiczny). Odnotować należy, iż kilka publikacji zostało zamieszczonych w wiodących z punktu widzenia prawa wyznaniowego czasopismach, jakimi są Studia z Prawa Wyznaniowego i Przegląd Prawa Wyznaniowego.

Oczywiście można byłoby w tym miejscu postawić zarzut o brak publikacji w zagranicznych monografiach (z jednym wyjątkiem) i czasopismach naukowych. Niemniej jednak Habilitantka analizowała podejmowane zagadnienia badawcze co do zasady na gruncie systemu prawa polskiego, uzupełniając je jedynie odniesieniami do innych systemów prawnych. Poza tym specyfika prawa, w przeciwieństwie do innych dziedzin nauki, nie we wszystkich przypadkach wymaga podejmowania badań o charakterze porównawczym, obejmującym inne systemy prawne.

Już analiza monografii, wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe, pozwoliła na stwierdzenie, iż badania prowadzone przez dr Annę Tunię mają charakter interdyscyplinarny. Podobnie jest z całym dorobkiem przedłożonym w postępowaniu habilitacyjnym. Choć Habilitantka wskazuje na sześć kierunków badawczych, w Jej dorobku możemy wyróżnić

w mojej ocenie pięć kierunków, co wcale nie umniejsza dorobku Habilitantki. Są to badania w zakresie zawarcia małżeństwa cywilnego w trybie art. 1 § 2 i 3 k.r.o. i rejestracji małżeństwa zawartego w formie wyznaniowej; ochrony wolności religijnej w zakresie prawa do zawarcia małżeństwa i zachowania trwałości rodziny; nauki i nauczania prawa wyznaniowego w Polsce; świadczenia usług turystycznych przez podmioty wyznaniowe oraz materialnoprawnych aspektów prawa wykroczeń – prewencja i współdziałanie organów porządku publicznego.

Należy także odnotować, iż dwie publikacje książkowe (*Wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa cywilnego*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007, ss. 227; *Standardy bezstronności światopoglądowej władz publicznych*, red. A. Mezglewski, A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, ss. 267) powstały we współpracy z wybitnym przedstawicielem doktryny prawa wyznaniowego, jakim jest niewątpliwie prof. zw. dr hab. Artur Mezglewski. Świadczy to nie tylko o jakości tych publikacji, ale i – co równie istotne w ocenie – bardzo dobrym warsztacie Habilitantki.

Ze niezwykle cenną, ze względu na podjętą problematykę i treść, uważam wieloautorską monografię pod red. dr Anny Tunii pt. *Prawne aspekty turystyki pielgrzymkowej*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, ss. 303. Jest to pierwsze i jak dotąd jedyne interdyscyplinarne opracowanie tytułowej problematyki, stanowiące próbę usystematyzowania dotychczasowego dorobku doktryny i wyznaczające kierunki dalszych badań.

Zainteresowania naukowe dr Anny Tunii dotyczą zatem kilku dyscyplin prawnych, takich jak prawo wyznaniowe, prawo turystyczne oraz prawo wykroczeń. Biorąc pod uwagę, iż dwie pierwsze dyscypliny mają charakter przekrojowy (niektórzy określają to jako interdyscyplinarne) dorobek Habilitantki może zostać zakwalifikowany do prawa cywilnego (rodzinnego) i prawa administracyjnego (prawo o aktach stanu cywilnego).

Poza wspomnianymi powyżej monografiami, za najcenniejsze z naukowego punktu widzenia, uważam następujące publikacje dr Anny Tunii, zaliczone do poszczególnych obszarów prowadzonych przez nią badań.

W ramach badań prowadzonych z prawa wyznaniowego, znajdują się publikacje dotyczące zawarcia małżeństwa cywilnego w trybie art. 1 § 2 i 3 k.r.o. Na szczególną uwagę zasługują artykuły poświęcone przesłance czynnego udziału świadka urzędowego (*Wykonywanie funkcji publicznych przez duchownego w procedurze zawierania małżeństwa*

cywilnego w formie wyznaniowej, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2008, nr 2, s. 33-40; *Realizacja przesłanki koniecznej dotyczącej udziału czynnika oficjalnego w przy zawieraniu małżeństw w trybie w art. 1 § 2 KRO*, w: *Prawo rodzinne w dobie przemian*, red. P. Kasprzyk, P. Wiśniewski, Wydawnictwo Towarzystwo Naukowe KUL Lublin 2009, s. 123-137; *Podmiot urzędowy zawarcia małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej w: Przesłanki konieczne zawarcia małżeństwa. Próba systematyzacji zagadnienia w aspekcie wymogów formy religijnej*. Praca zbiorowa, red. A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2011, s. 55-61; *Kompetencje do przyjmowania oświadczeń woli o zawarciu małżeństwa jako materia właściwa do układowego uregulowania między państwem i związkami wyznaniowymi. Głos w dyskusji*, w: *Układowe metody regulacji stosunków między państwem a związkami wyznaniowymi (art. 25 ust. 4-5 Konstytucji RP)*, red. P. Stanisławski, M. Ordon, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, s. 439-442). Habilitantka sformułowała w nich liczne uwagi *de lege lata* (wśród nich niewłaściwe praktyki stosowane przez urzędowych świadków zawarcia małżeństwa, np. pomijanie elementów oświadczenia woli z zakresie wywarcia skutków cywilnych małżeństwa wyznaniowego) i *de lege ferenda* (postulaty zmiany obowiązującego prawa w kierunku uchwalenia przepisów rangi ustawowej, określających precyzyjnie katalog osób, które występują w roli tychże świadków).

Postulowane przez Habilitantkę w kilku artykułach i wystąpieniach na konferencjach naukowych zmiany Prawa o aktach stanu cywilnego w zakresie rejestracji małżeństwa zawartego w formie wyznaniowej, zostały zmaterializowane w postaci nowelizacji ustawy, która weszła w życie 1 marca 2015 r. Problematykę kompetencji i obowiązków kierownika urzędu stanu cywilnego, zadań realizowanych przez duchownego, charakteru terminów stosowanych w procedurze zawarcia małżeństwa wyznaniowego, podstawy sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w formie wyznaniowej, zakresu współpracy urzędów stanu cywilnego oraz przedmiotu i formy uzgodnień między władzami państwowymi i kościelnymi dr Anna Tunia podejmowała m.in. w następujących opracowaniach: *Obowiązki duchownego w procedurze zawierania małżeństwa wyznaniowego ze skutkami cywilnymi*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2006, t. 9, s. 155-179; *Podstawa sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w trybie art. 1 § 2 i 3 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, „Roczniki Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL” 2006, t. 2, z. 1. Prawo, s. 251-277; *Wykonywanie funkcji publicznych*

przez duchownego w procedurze zawierania małżeństwa cywilnego w formie wyznaniowej, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2008, nr 2, s. 33-40;

Trzy publikacje wskazane przez Habilitantkę dotyczą poszukiwania gwarancji prawnych służących realizacji praw człowieka wynikających z godności osoby ludzkiej, jakimi są zawarcie małżeństwa oraz założenie rodziny. Wśród tych publikacji najcenniejszą, ze względu na podjętą aktualną problematykę i sformułowane postulaty, jest niewątpliwie *Ochrona małżeństwa i rodziny w prawie polskim oraz prawie wewnętrznym związków wyznaniowych*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2010, t. 13, s. 97-115.

Również trzy publikacje dr Anny Tuni zostały poświęcone refleksji nad nauką i dydaktyką prawa wyznaniowego w Polsce: *Pojęcie i nauka prawa wyznaniowego w Polsce*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2007, nr 1, s. 13-27; *Kierunki i dynamika rozwoju nauki i dydaktyki prawa wyznaniowego w Polsce*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2008, t. 11, s. 133-154; *Nauka i nauczanie prawa wyznaniowego w Polsce w latach 1945-2009*, w: *Wybrane problemy nauki i nauczania prawa*, red. E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2010, s. 215-227.

Zainteresowania naukowe Habilitantki prawem turystycznym zaowocowały przede wszystkim organizacją ogólnopolskiej konferencji naukowej i wydaniem wieloautorskiej monografii, o której wspominałem powyżej. Wśród publikacji, których tematyka dotyczy zarazem prawa turystycznego i wyznaniowego należy wyróżnić ponadto: *Osoby prawne związków wyznaniowych jako organizatorzy turystyki lub pośrednicy turystyczni*, „Przegląd Prawa Wyznaniowego” 2009, t. 1, s. 45-61; *Działalność turystyczno-pielgrzymkowa związków wyznaniowych jako przejaw swobody wykonywania funkcji religijnych i działania na rzecz dobra wspólnego*, w: *Kościół i inne związki wyznaniowe w służbie dobru wspólnemu*, red. W. Uruszczak, K. Krzysztofek, M. Mikuła, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014, s. 239-252; *Pielgrzymka jako kategoria wyznaniowa i turystyczna*, w: *Prawne aspekty turystyki pielgrzymkowej*, red. A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 11-25.

„Najmłodszym“ obszarem badawczym w dorobku dr Anny Tuni jest problematyka wchodząca w zakres prawa wykroczeń, a dotycząca materialnoprawnych aspektów prawa wykroczeń – prewencji i współdziałania organów porządku publicznego. Chociaż, jak wspomina Habilitantka w Autoreferacie, „Działalność naukową w obszarze prawa wykroczeń

podejmuję na razie w sposób nieśmiały“, jest Ona współredaktorką wielautorskiej monografii *Współdziałanie organów bezpieczeństwa i porządku publicznego w zakresie wykrywania wykroczeń i ścigania ich sprawców*, red. I. Nowicka, A. Sadło-Nowak, A. Tunia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2012, ss. 347 oraz autorką kilku artykułów, m.in.: *Kary ograniczające i pozbawiające wolności człowieka w prawie wykroczeń*, w: *Idea wolności w ujęciu historycznym i prawnym. Wybrane zagadnienia*, red. E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010, s. 417-427; *Kompetencje straży gminnych w zakresie ścigania sprawców wykroczeń z art. 96 § 3 k.w.*, w: *Straż gminna jako organ kontroli ruchu drogowego*, red. A. Mezglewski, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 47-60.

Na pozytywną ocenę dorobku naukowego Habilitantki wpływa nie tylko liczba i miejsce publikacji oraz ich wartość, ale także fakt, iż dr Anna Tunia posługuje się praktycznie wszystkimi formami naukowego przekazu, tj. monografią, pracą zbiorową, rozdziałem, artykułem, recenzją i sprawozdaniem. Do pełni naukowej kolekcji form brakuje Jej zatem praktycznie tylko glosy.

Szczegółowa analiza publikacji Habilitantki pozwala na stwierdzenie, iż dorobek naukowy dr Anny Tuni stanowi znaczny wkład w rozwój nauki prawa w rozumieniu art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.). Decyduje o tym przede wszystkim wysoka wartość merytoryczna oraz zastosowane metody badawcze. W swoich publikacjach (podobnie zresztą jak w działalności popularyzującej naukę) Habilitantka podejmuje tematy aktualne i trudne, ale także wywołujące kontrowersje i ożywione dyskusje. Wspomniane powyżej obszary badawcze świadczą o zainteresowaniach naukowych oraz ambicjach badawczych dr Anny Tuni, co jest dobrym prognostykiem na dalszą samodzielną karierę naukową. Dorobek – jakościowo i ilościowo – świadczy, że Habilitantka jest aktywna naukowo i uzyskała w środowisku naukowym autorytet specjalisty.

5. Ocena osiągnięć dydaktycznych

Habilitantka łączy pracę badawczą z dydaktyką, o czym świadczy Jej nieprzerwane zatrudnienie od 2004 r. przede wszystkim w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Jak wynika

UNIwersytet
Opolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTITUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
wpia@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

z Autoreferatu, od 1 października 2004 r. do 30 września 2006 r. była ona doktorantką stypendystką w Katedrze Prawa Wyznaniowego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Po obronie rozprawy doktorskiej dr Anna Tunia została zatrudniona jako asystentka w Katedrze Prawa Międzynarodowego na Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Gospodarce KUL w Stalowej Woli (umowa o pracę od 15 lutego 2007 r. do 30 września 2008 r.). Od 1 października 2008 r. Habilitantka pracowała na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa Międzynarodowego, na Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Gospodarce KUL w Stalowej Woli (umowa o pracę od 1 października 2008 r. do 30 września 2010 r.), w Katedrze Prawa Wykroczeń i Postępowań Dyscyplinarnych na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, a obecnie (po przemianowaniu katedry) pracuje w Katedrze Prawa Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych KUL w Lublinie (umowa o pracę od 1 października 2010 r.).

Habilitantka była także od 1 października 2005 r. do 30 września 2013 r. wykładowcą w Wyższej Szkole Społeczno-Przyrodniczej im. W. Pola w Lublinie, a od 1 października 2010 r. do 30 września 2014 r. pracowała jako wykładowca wolontariusz w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu.

Od rozpoczęcia pracy dydaktycznej Habilitantka prowadzi zajęcia dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunkach: prawo, administracja, socjologia (KUL, WSD Sandomierz) oraz turystyka i rekreacja (Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza w Lublinie). W różnych okresach i w różnym wymiarze prowadziła wykłady, ćwiczenia, proseminaria, seminaria licencjackie i magisterskie z następujących przedmiotów kierunkowych: prawo wyznaniowe, prawo wykroczeń, prawo turystyczne, prawo administracyjne, podstawy prawa, prawoznawstwo oraz z przedmiotów fakultatywnych: postępowanie w sprawach o wykroczenia, prawo konkordatowe, zawarcie i ustanie małżeństwa w prawie polskim i kanonicznym. Tak szeroki zakres podejmowanych zajęć nie jest przypadkowy. Pokrywa się bowiem z wykształceniem Habilitantki (prawo kanoniczne i prawo) i jest zgodny z Jej zainteresowaniami badawczymi, o czym pisałem szerzej w punkcie dotyczącym obszarów naukowo-badawczych.

Za istotne osiągnięcia dydaktyczne Habilitantka uznała także sprawowanie opieki naukowej nad studentami przygotowującymi prace proseminaryjne, seminaryjne, licencjackie

UNIwersytet
Opolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTYTUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
wpia@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

i magisterskie. W ramach tej działalności wypromowała blisko czterdziestów magistrów i kilkunastu licencjatów. Ponadto w latach 2011-2013 dr Anna Tunia była opiekunem studentów kierunku administracja na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL.

6. Ocena działalności popularyzującej naukę oraz współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi w kraju i za granicą

6.1.

Działalność dydaktyczna, którą Habilitantka prowadzi nieprzerwanie od 2004 r. jest niewątpliwie jednym z istotnych elementów i sposobów popularyzacji nauki. Niemniej jednak wyjątkowo cennym przejawem kreatywności młodego naukowca jest umiejętność zorganizowania lub współorganizowania konferencji naukowej z udziałem środowiska naukowego reprezentatywnego dla określonej problematyki. Habilitantka była organizatorem (członkiem komitetu organizacyjnego) ośmiu konferencji naukowych, w tym jednej konferencji naukowej o charakterze międzynarodowym. Za najbardziej znaczące z naukowego punktu widzenia (nie umniejszając znaczenia pozostałych) uznaje ogólnopolską konferencję naukową pt. *Przesłanki konieczne zawarcia małżeństwa. Próba systematyzacji zagadnienia w aspekcie wymogów formy religijnej* (Ulanów 26-27 maja 2010 r. – organizator: Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Gospodarce Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Stalowej Woli oraz Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego), ogólnopolską konferencję naukową pt. *Otoczenie prawne turystyki pielgrzymkowej*, pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Podkarpackiego (Sromowce Niżne 22-24 września 2013 r. – organizator: Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego). Ze względu na międzynarodowy charakter należy także wskazać konferencję naukową pt. *Współdziałanie organów bezpieczeństwa i porządku publicznego w zakresie zapobiegania i zwalczania wykroczeń* (Szczytno 2-3 grudnia 2010 r. – organizator: Wydział Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Katedra Prawa Wykroczeń i Postępowań Dyscyplinarnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Departament Nadzoru i Analiz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji).

UNIwersytet
Opolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTITUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
wpia@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

Poza działalnością w zakresie organizacji konferencji dr Anna Tunia uczestniczyła w kilkudziesięciu konferencjach naukowych o charakterze międzynarodowym lub ogólnopolskim. Wygłosiła referaty na dwudziestu trzech konferencjach, zaś potwierdzeniem Jej udziału w pozostałych jest nie tylko zestawienie dołączone do dokumentacji habilitacyjnej, ale przede wszystkim sprawozdania, które zostały opublikowane w recenzowanych czasopiśmie naukowych. Za najcenniejsze uważam referaty wygłoszone podczas kilku ogólnopolskich sympozjów prawa wyznaniowego (m.in. *Uzgodnienia między związkami wyznaniowymi i władzami państwowymi dotyczące wykazu duchownych uprawnionych do procedowania przy zawieraniu małżeństw cywilnych w formie wyznaniowej* – referat wygłoszony podczas Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Wyznaniowego połączonego z V Zjazdem Katedr i Wykładowców Prawa Wyznaniowego, pt. *Bilateralizm w stosunkach państwowo-kościelnych*, zorganizowanego przez Wydział Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lubelskim, które odbyło się w Krasnobrodzie, w dn. 13-15 maja 2008 r. oraz *Polityka państwa w zakresie ustalenia jednolitej siatki pojęć w przepisach prawa wyznaniowego* – referat wygłoszony podczas X Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Wyznaniowego połączonego ze zjazdem Katedr, Zakładów i Wykładowców prawa wyznaniowego, pt. *Polityka wyznaniowa a prawo III Rzeczypospolitej*, zorganizowanego przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego, Myczków-Polańczyk, 23-26 kwietnia 2013 r.) a także opolskich colloquium prawno-historycznych (*Zasada równouprawnienia związków wyznaniowych i jej ograniczenia w zakresie zawierania małżeństw cywilnych w formie wyznaniowej* – referat wygłoszony podczas VI. Opolskiego Colloquium Prawno-Historycznego pt. *Egalitaryzm i elitaryzm. Tradycja i przyszłość Europy*, zorganizowanego przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego oraz Wyższą Szkołę Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni, które odbyło się w Niewodnikach, w dn. 13-14 maja 2010 r. oraz *Wolność w zakresie wyboru formy zawarcia małżeństwa w Polsce w XIX i XX w.* – referat wygłoszony podczas IX Opolskiego Colloquium Prawno-Historycznego pt. *Prawno-historyczne oraz teologiczne aspekty tolerancji i nietolerancji religijnej*, zorganizowanego przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego oraz Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Brzeg, 15-16 maja 2013 r.). W dorobku Habilitantki znajduje

się także referat wygłoszony w języku angielskim podczas konferencji międzynarodowej (*Protection of tourist service client in Poland* – referat wygłoszony podczas międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej pt. *Prawo pozytywne we współczesnych systemach prawnych* (*Позитивное право в современных правовых системах*), zorganizowanej przez Wydział Prawa Uniwersytetu A. Puszkina w Brześciu, 15-17 kwietnia 2009 r.).

Za istotny przejaw popularyzacji nauki Habilitantka słusznie uznała prowadzenie szkoleń dotyczących stosowania w praktyce przepisów prawa i postępowania w sprawach o wykroczenia przez organy bezpieczeństwa i porządku publicznego. Dr Anna Tunia przeprowadziła następujące szkolenia *Przepisy postępowania mandatowego oraz praktyki organów mandatowychw przypadkach ujawnienia najczęściej popełnianych wykroczeń*, (Nasutów k. Lublina 8 lutego 2013 r., w Koluszki 16 marca 2013 r., w Łebie 1 czerwca 2013r., w Poznaniu 14 czerwca 2014 r.), *Zasady kontroli ruchu drogowego oraz trybu ujawniania wykroczeń w ruchu drogowym* (Kościan 12 grudnia 2014 r., Poznań 13 grudnia 2014 r.) oraz *Fotoradarowa kontroli prędkości* (Opole 15 stycznia 2015 r.).

6.2.

Realizacja wielu przedsięwzięć naukowych, dydaktycznych oraz organizacyjnych zrealizowanych przez dr Annę Tunia 2006-2015 nie byłaby możliwa bez działalności Habilitantki i współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi.

Na szczególne podkreślenie zasługuje zaangażowanie Habilitantki w pracach Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego, którego jest członkiem zwyczajnym od 2008 r. Dr Anna Tunia pełniła w Towarzystwie funkcję sekretarza Komisji Rewizyjnej (2008-2012), a obecnie jest członkiem zarządu II kadencji (2012-2016). Ponadto wiele cennych inicjatyw naukowych i organizacyjnych Habilitantka podjęła w ramach działalności w Stowarzyszeniu Prawo na Drodze, którego jest członkiem zwyczajnym od 2011 r., i w którym od 2011 r. pełni funkcję sekretarza zarządu I kadencji (2011-2015).

Należy odnotować, iż Habilitantka (mgr i licencjat prawa kanonicznego) jest od 2008 r. członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.

Współpraca Habilitantki z Polskim Towarzystwem Prawa Wyznaniowego oraz z naukowcami z innych ośrodków polskich zaowocowała kierowaniem i wykonawstwem

projektów badawczych. W dwóch projektach dr Anna Tunia pełniła funkcję kierownika i wykonawcy (IX Zespół Badawczy powołany dla realizacji projektu badawczego pod nazwą: *Świadczenie usług turystycznych przez związki wyznaniowe* oraz projekt badawczy pod nazwą: *Przesłanki konieczne zawarcia małżeństwa. Próba systematyzacji zagadnienia w aspekcie wymogów formy religijnej*, realizowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach działalności Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego) a w jednym projekcie członka (wykonawcy) zespołu badawczego powołanego dla realizacji projektu badawczego (*Nauczanie religii w szkołach publicznych. Studium analityczno-prawne i prawno-porównawcze*, wnioskowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

7. Konkluzja

Monografia pt. *Recepcja prawa wewnętrznego związków wyznaniowych w prawie polskim*, jak i dorobek naukowy świadczą o posiadaniu przez dr Annę Tunię kwalifikacji do samodzielnej pracy naukowo-badawczej. Habilitantka wykazuje dużą aktywność naukową, którą potwierdzają oryginalne i znaczące prace opublikowane w renomowanych wydawnictwach i czasopismach naukowych. Interdyscyplinarny charakter badań prowadzonych przez Habilitantkę stanowi znaczny wkład w rozwój nauki prawa.

Dr Anna Tunia posiada także wieloletnie doświadczenie dydaktyczne oraz osiągnięcia organizacyjne i popularyzatorskie, godne kontynuowania.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzam, że w świetle przepisów ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, dr Anna Tunia spełnia warunki do uzyskania awansu naukowego, czyli uzyskania stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa.

Michałów-Grabina – Opole, 31 sierpnia 2015 r.